

DOLNOŚLĄSKA SZKOŁA WYŻSZA
WYDZIAŁ NAUK PEDAGOGICZNYCH

ROZPRAWA DOKTORSKA - STRESZCZENIE

Pedagogické přístupy učitelů a asistentů pedagoga ve vzdělávání romských žáků základních škol v Moravskoslezském kraji

**Podjęcia pedagogiczne nauczycielów i asystentów pedagogicznych w kształceniu
uczniów romskich szkół podstawowych w Regionie Morawsko-Śląskim**

**Pedagogical approaches of teachers and teacher assistants in the education of Roma
primary school pupils in the Moravian-Silesian Region**

Autor:	Ing. Eva Nyklová
Program studia:	Doktorské studium
Obor studia:	Pedagogika
Promotor pracy doktorskiej:	doc. PhDr. et PhDr. Martin Kaleja, Ph.D.
Recenzenti:	doc. PaedDr. Eva Šotolová, Ph.D. prof. PaedDr. Miroslava Bartoňová, Ph.D.

Wrocław 2022

Temat rozprawy Podejścia pedagogiczne nauczycieli i asystentów pedagogicznych w kształceniu uczniów romskich szkół podstawowych w Regionie Morawsko-Śląskim opiera się na wieloletnich praktycznych doświadczeniach prezentera w pracy nauczyciela szkoły podstawowej. Jego celem jest teoretyczna i empiryczna analiza podejść pedagogicznych nauczycieli i współpracujących asystentów pedagogicznych w kształceniu uczniów romskich i wykluczonych społecznie uczniów romskich, co daje pożądaną opis rzeczywistego stanu podejść pedagogicznych w kształceniu uczniów dotkniętych problemami w publicznych szkołach podstawowych w jednej części Republiki Czeskiej. Wybrany cel odzwierciedla społeczną potrzebę zajęcia się naukowo, kompleksowo i konkretnie kwestiami skupionymi na edukacji mniejszości w czeskiej edukacji podstawowej, zwłaszcza mniejszości romskiej, oraz ich wzajemnych powiązań poprzez tłumione podejścia i zaangażowanie personelu pedagogicznego.

Tematyka pracy sytuuje się na przecięciu teoretycznych obszarów źródłowych: polityki edukacyjnej państwa, pedagogiki i pedeutologii, dziedziny edukacji uczniów romskich i wykluczonych społecznie oraz teorii zaangażowania. Ich wzajemne połączenie stanowi podstawę efektu edukacyjnego nauczyciela na ucznia: kto, kogo, jak i w jakich specyficznych warunkach systemu oświaty kształci i kształci, przy czym nacisk kładzie się na jakość procesu, a konkretnie na te części, które może wpłynąć na samego pracownika pedagogicznego, na jego zaangażowanie.

Ze względu na cel pracy, część teoretyczna poświęcona jest określeniu kadry pedagogicznej, przesłankom wykonywania pracy pedagogicznej, zawodowym kompetencjom pedagogicznym. Skupia się bardziej szczegółowo na najbardziej eksponowanych zawodach pedagogicznych nauczycieli i asystentów nauczycielskich, ich podejściach stosowanych w praktyce pedagogicznej w kontekście czeskiego systemu edukacyjnego, uwadze skupionej na uczniach romskich i wykluczonych społecznie uczniach romskich i ich specyficznych problemach edukacyjnych oraz podkreśleniu na ich wzajemnych powiązaniach.

Każdemu uczniowi przysługuje uwaga nauczyciela i jego indywidualne podejście w aktualnej edukacji włączającej. Wymaga to od nauczyciela i ewentualnie współpracującego z nim asystenta pedagogicznego znacznie większej elastyczności i indywidualizacji nauczania, treści programowych i procedur metodycznych. Poszczególni nauczyciele w różny sposób radzą sobie z stawianymi im w tym kontekście wymaganiami, różnią się własnym podejściem do pracy i powierzonych uczniów, motywacją, poświęceniem, satysfakcją, chęcią pracy poza obowiązkami oraz inwestowaniem w edukację i wychowanie uczniowie swoje "ja". Generalnie

dostrzegamy różnice między kadrami pedagogicznymi nie tylko w ich cechach osobowości, ale także w podejściu do pracy, chęci, zdolnościach i kompetencjach do kompetentnej pracy z każdym uczniem bez różnicy, w dążeniu do nauczania i nauczania każdego ucznia, motywując wybór zawód pedagogiczny, zatrudnienie itp.

Celem części badawczej było poznanie i opisanie, co i jak robią nauczyciele i asystenci dydaktyczni, których podejścia pozytywnie wpływają na trajektorie edukacyjne uczniów romskich, identyfikacja przejawów i czynników charakteryzujących różnorodność opisywanych podejść pedagogicznych oraz wyselekcjonowanie z nich tych, które wykraczają poza powszechną praktykę i mogą wspierać lub wspierać sukces szkolny lub działać jako prewencja przed niepowodzeniami szkolnymi uczniów romskich w szkole podstawowej. Na potrzeby naszych badań badane atrybuty nazwaliśmy zaangażowaniem. Efektem badań jest skonstruowanie typologii pedagogicznego (nie)zaangażowania w oparciu o czynniki specyficzne i charakterystyczne dla poszczególnych podejść pedagogicznych.

Struktura pracy podzielona jest na rozdziały, które stopniowo przejmują problematykę celów, tła teoretycznego, wyników badań empirycznych oraz dyskusji końcowej.

Pierwszy rozdział, zatytułowany „Filozoficzny i społeczno-społeczny wymiar (w)edukacji” w różnych kontekstach, opisuje bardziej dogłębnie potrzebę i wagę zajęcia się wybranym tematem, zajmuje się kwestią integracji uczniów romskich w większości społeczeństwo. W kolejnym rozdziale „Wymiar pedagogiczny (w) edukacji Romów” przyjrzymy się obszarom, na których opiera się badanie i w których krzyżuje się wybrany temat. Wprowadza czytelnika w kwestię sukcesu szkolnego danych uczniów, który jest podstawowym i najbardziej palącym problemem współczesnego czeskiego społeczeństwa w zakresie edukacji, a także w to, jak nauczyciele podchodzą do edukacji uczniów romskich. Trzeci rozdział „Inkluzywnie dostosowane zmiany i ich komplementarność w edukacji Romów” poświęcony jest rozwojowi czeskiego systemu edukacji i równemu dostępowi do edukacji. Obraz obecnego pracownika pedagogicznego w czeskim systemie edukacji w kontekście jego rozwoju na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat jest przedstawiony w rozdziale czwartym „Wymagany zmodyfikowany wymiar zawodu pedagoga”. Zajmuje się zawodem i kompetencjami pracownika pedagogicznego w stosunku do systemu prawnego. Rozdział piąty „Podejścia pedagogiczne i podejścia pedagogiczne nauczycieli” opisuje kompetencje i wymagania do wykonywania pracy nauczyciela i asystenta nauczyciela, typologię podejść pedagogicznych, ich związek z jakością i efektywnością w kontekście szkoły (w) sukces i wzajemne powiązania dzięki połączeniu zaangażowania. W ostatnim rozdziale teoretycznym „Zaangażowanie

w edukację i jego paradygmaty” zatrzymujemy się na pojęciu zaangażowania, jego rozumieniu z różnych perspektyw oraz koncepcjach zaangażowania stosowanych w polu pedagogicznym.

Część praktyczna pracy opisuje realizację badań, od podstawy metodologicznej do końcowego podsumowania wyników badań i dyskusji. Główny cel badań, analiza podejść pedagogicznych i podejść nauczycieli i asystentów nauczycieli pracujących w kształceniu uczniów romskich w czeskich szkołach podstawowych jest podzielony na cztery cele cząstkowe, które zawsze są poświęcone jednemu rozdziałowi podzielonemu na trzy części, metodologiczne tło, interpretacja wyników badań i streszczenia, cel cząstkowy badań.

Dyskusja koncentruje się na powiązaniu teorii z uzyskanymi wynikami badań. Zapoznanie czytelnika z powiązaniem zidentyfikowanych typów zaangażowania pedagogicznego z wiedzą teoretyczną oraz porównuje wyniki badań z praktyką edukacyjną. Na koniec podsumowano główne punkty i wyniki badań oraz nakreślono dalsze sugestie dotyczące możliwych badań w danym obszarze. Badania koncentrowały się na podejściach stosowanych przez nauczycieli i asystentów pedagogicznych w edukacji uczniów romskich / wykluczonych społecznie w warunkach czeskiego systemu edukacyjnego. Rezultatem jest opis różnych podejść pedagogicznych oraz identyfikacja czynników charakteryzujących poszczególne podejścia. Praca ta wzbogaca teorię o opis aktualnego stanu podejść pedagogicznych w kształceniu uczniów romskich oraz zawiera przegląd rodzajów pedagogicznego zaangażowania nauczycieli i asystentów pedagogicznych w kształcenie uczniów romskich w szkole podstawowej wraz z określeniem wskaźników determinujących.